

ARAŞTIRMA MAKALESİ (Research Article)

Nazan Avcioğlu Kalebek¹,
Orcid: 0000-0002-1840-034X

Altınay Sayar²,
Orcid: 0000-0001-5528-3931

Figen Köse³,
Orcid: 0000-0002-2407-8043

¹ Assoc.Prof.Dr., Gaziantep University, Faculty of Fine Arts, Fashion and Textile Design Department, Gaziantep, Türkiye

² Gaziantep University, Faculty of Fine Arts, Fashion and Textile Design Department, Gaziantep, Türkiye

³ Gaziantep University, Faculty of Fine Arts, Fashion and Textile Design Department, Gaziantep, Türkiye

Sorumlu Yazar (Corresponding Author):

Nazan Avcioğlu KALEBEK
nkalabek@gantep.edu.tr

Anahtar Kelimeler:

Moda, Tasarım, Giyim, Türk modacılar, Giyim koleksiyonu

Keywords:

Fashion, Design, Clothing, Turkish Fashion Designers, Clothing Collection

Kültürler Arası Etkileşimde Moda: Bizans Pelerini ile Güney Amerika Pançosu

Fashion in Intercultural Interaction: South American Poncho with Byzantine Cloak

DOI: 10.54976/tjfdm.1071830

Alınış (Received): 11.02.2022

Kabul Tarihi (Accepted): 31.08.2022

ÖZ

Giyimin örtünme ihtiyacı ile başladığı, günümüzde ise moda çerçevesinde değişik tarzlara yön verdiği bilinmektedir. Bu durum çeşitlilik ihtiyacını doğurmuş ve tasarımlarda farklı tarz ve özelliklerin etkileşimde bulunmasını sağlamıştır. Bu bakış açısından hareketle iki farklı giyim kültürünü eşleştirerek ortaya yeni bir ürün çıkarılması amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında, sadeliği ve kullanım alanının genişliğiyle Güney Amerika kültürüne ait "And Pançosu" ile Bizans kostümlerinin gösteriş ve ihtişamını yansıtan "Bizans Pelerini" kullanılmıştır. Yapılan yeni ürün tasarımında, iki uygarlığın etkileri yansıtılmaya çalışılmıştır. Literatür taraması yöntemi ile farklı kültür ve bu kültürleri yansıtan kıyafetler incelenerek çalışılmak istenen medeniyetler ve tasarım kriterleri belirlenmiştir. Çalışma sonucunda, giyim kültürünün; ülkelerin gelişmişlik düzeyi ile paralel doğrultuda seyrettiği görülmektedir.

ABSTRACT

It is known that clothing started with the need to cover, and today it gives direction to different styles within the framework of fashion. This situation created the need for diversity and enabled different styles and features to interact in designs. From this point of view, it is aimed to create a new product by matching two different clothing cultures. Within the scope of the study, the 'Andean Poncho' belonging to the South American culture with its simplicity and wide area of use, and the 'Byzantine Cape' reflecting the ostentation and splendor of the Byzantine costumes were used. In the new product design, the effects of the two civilizations were tried to be reflected. With the literature review method, different cultures and clothes reflecting these cultures were examined and the civilizations and design criteria to be studied were determined. As a result of the study, the clothing culture; It is seen that the countries are moving in parallel with the level of development.

Kaynak gösterimi: Kalebek, N. A., Sayar, A., Köse, F., (2022). "Kültürler Arası Etkileşimde Moda: Bizans Pelerini ile Güney Amerika Pançosu", TJFDM, 2022, 4 (3): 159-172

How to cite: Kalebek, N. A., Sayar, A., Köse, F., (2022). "Fashion in Intercultural Interaction: South American Poncho with Byzantine Cloak", TJFDM, 2022, 4 (3): 159-172

1. Giriş

Toplumları oluşturan bireylerin sahip olduğu en önemli değerlerden biri kültür olgusudur. Kültür, birey davranış ve tutumların görüntüsü olarak ortaya çıkan soyut fikrin, değerlerin dünyaya yönelik algıların bütünü şeklinde tanımlanabilir (Haviland, Prins, Walrath, & McBride, 2008, s. 102). Türk Dil Kurumu'na göre kültür; "tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde 2 yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin" olarak ifade edilmektedir (Türk Dil Kurumu, 2019). Kültürlerin varlığını koruması ve gelişmesi, kültürlerin etkileşimi ile söz konusu olmaktadır. Bunun neticesinde uygarlıkların ilerlemesi ve gelişimi üst seviyeye ulaşmaktadır. Göç, ticaret, din, savaşlar ve sömürgecilik gibi nedenlerle oluşan etkileşimin iki yönlü oluşumu söz konusudur. Ticaret gibi barışçıl bir şekilde oluşan etkileşimle birlikte zorunlu göç, savaş gibi nedenlerle de istem dışı oluşan etkileşimden söz etmek mümkündür (Demir, 2012, s. 7-8). Her dönem ve kültür modaya yeni bir yorum ve stil getirmiştir. Bu çalışmada ilham alınan bin yılı aşkın bir süre varlığını sürdürmüş ve günümüz giyim kuşamına kadar bıraktığı izlerin devam ettiği bir uygarlık olan Bizans İmparatorluğu ve farklı iklim koşullarına sahip, geniş bir coğrafyaya yayılan Güney Amerika'dır.

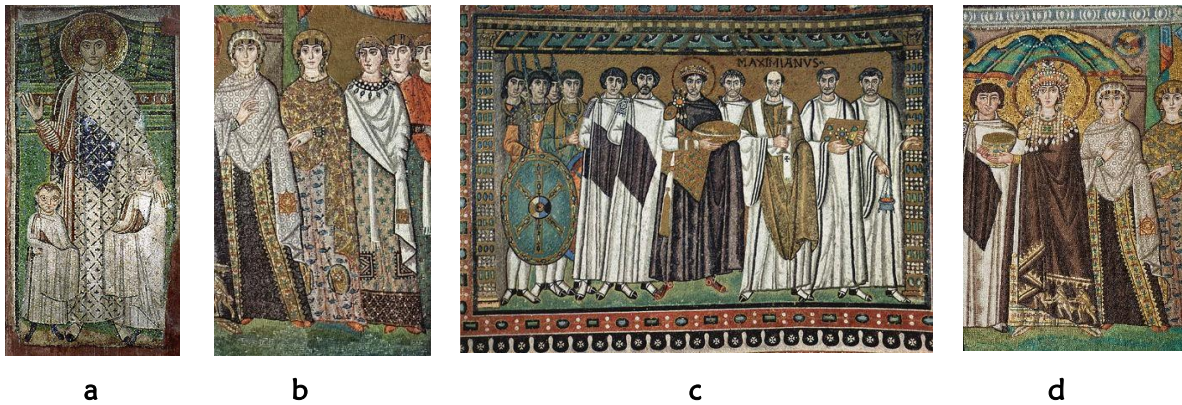
Bizans İmparatorluğu

M.S. 330 yılında kurulan Bizans İmparatorluğu Doğu Roma İmparatorluğu'nun devamı olarak da adlandırılmaktadır (Akdemir, 2018). Büyük Constantine kendi adını vererek "Constantinople" şehrini başkent ilan etmiştir. Konumu nedeniyle Doğu ve Batı uygarlıklarını birleştiren Bizans İmparatorluğu İpek Yolunun kesişmesi ile büyük ticaret ve moda merkezi haline gelmiştir. Çin'den getirilen ipek böceği yumurtaları sayesinde ipek üretimi başlamıştır. İpekli kumaşlar hediye olarak yabancı ülkelere gönderilirken erguvan ya da mor renkli boyanan kumaşlar saray mensupları için kullanılmıştır. Üst düzey sınıfa sahip kişiler tarafından kadife, brokar, tafta, damasko ve kürk kullanılırken halk ise kolay ulaşılabilir olması sebebiyle yün ve keten kullanmayı tercih etmişlerdir. (Dereboy, 2012, s. 75).

Bizans sanatı, Roma, Yunan ve Mısır sanatlarından etkilenerek ahenkli bir bütün oluşturmuştur. Bizans sanatı, hiçbir anlatı imgesi ya da nü içermemektedir (Hodge, 2018). Hristiyan dini ideolojisiyle yakından ilgili olan Bizans kostümü, 'günahkâr' insan vücudunun doğal biçimlerini gizlemektedir. Bu ideolojiye bağlı olarak Bizans saray giyimi de bu yönde kendini göstermiştir (Kliutsevskaya, 2015). IV. Haçlı ordusunun 1204 yılında Konstantinapolis'i yağmalaması sonucunda sanat eserleri başta olmak üzere birçok dokuma atölyesi dağıtılmış bu sebeple dokuma örnekleri günümüze değin varlıklarını sürdürememişlerdir (Tez, 2021, s. 30).

Kıyafetler, bireylerin mevkilerini yansıttığı bir unsur olarak görülmektedir. İmparator I. Jüstinyen ve İmparatoriçe Teodora'nın mücevherlerle bezenmiş, altın iplik kullanılarak

işlenmiş, gösterişli motifli uzun ipek elbiseler bunun birer göstergesidir. Roma esintilerini yansıtan “T” şeklindeki erkekler için hazırlanmış tunikler, cübbeler, kadınlar için ise ipek örtü ve kıyafetler kullanılmıştır. Ortadoks ve Katolik mezheplerinin rahip kıyafetlerine dönüşen pallium (pelerin), dalmatikon (geniş kollu tunik), chasuble (kolsuz cübbe) da bu esintilerin birer yansımasıdır. Yoksul kesim ve işçi sınıfı; dar içlik, basit tunik ve yerlere kadar uzanan pelerin giymişlerdir (Fischel, ve diğerleri, 2013, s. 36). Akdemir’e göre Bizans Dönemi kıyafetlerinde özellikle drapeli ve vücudu saran dökümlü elbiseler, tunik stili kıyafetler, pelerinler gibi kostümler kullanmışlardır (Akdemir, 2018). Kliutsevka’a göre ise Bizans giyim kuşamındaki belirgin özellikler, kolay kesimli, durağan ve heybetli bir yapıda olmasıdır. Heybetli olmasının yanı sıra gösterişli ve çok renkli olmasıdır. (Kliutsevka, 2015). Tarih boyunca dünyada farklı amaçlarda kullanılan pelerinler Bizans İmparatorluğu’nda güç ve statü imgesi olarak kullanılmıştır. Pelerin “Omuzlardan aşağı dökülen, geniş, kolsuz üstlük” şeklindedir (Ermert, 2019, s. 158). Özellikle Viktoryen dönemde sıklıkla giyilen pelerinler soğuk hava şartlarına karşı korunmak amacıyla kullanılmıştır. Pelerinlere ait en eski örnek 1066 yılında yapılmış bir resimdeki asker veya çobana ait bir pelerindir. Yuvarlak forma sahip yakaya monte edilen kumaşlardan hazırlanan pelerinler zamanla karmaşık bir tarza dönüşerek daha fazla terzilik ve dikiş gerektiren bir yapıya bürünmüştür. Hemen herkesin giydiği pelerinler farklı kesimlerde kullanılan kumaş türleri açısından değişiklik göstermektedir. Soylu kesim olarak adlandırılan aristokratlar, pelerin kumaşı olarak saten, ipek ve kadife kumaş tercih ederken süsleme açısından çift dikişli ve kürklü modelleri kullanmışlardır. Pelerinlerin kumaş ve renkleri kullanan kişilerin güç ve statülerini temsil ettiği düşünülmektedir. Parlak kırmızı renkteki pelerinler sosyetenin üst kesimine ve iyi bir aileye mensup olduğunun göstergesiydi. 1900’lü yıllarda yağmurluk olarak orduda ve savaşlarda kullanılan pelerinler, Amerika’da ordu görevlilerine trençkotun muadilinde sunularak günümüzde de kullanımını sürdürmektedir. Zamanla fonksiyonelliğinin yanı sıra gece kıyafetlerinin tamamlayıcısı olarak yerini almıştır (LÜ, 2019).

Şekil 1. Bizans Dönemi Pelerin Çeşitleri
Figure 1. Types of Capes in the Byzantine Period

Şekil 1a.’da Selanik’te bulunan Hagios Demetrios Bazilikası’nda Aziz Demetrios’un ikonoklastik dönem öncesine ait bir tasvir olduğu düşünülmektedir. Sağ omuzundan bir

broşla tutturulan pelerini ile Bizans Kültürünü betimlemektedir (stringfixer.com, 2022). Şekil 1b.'de Antonina, Bizanslı bir aristokrat ve General Belisarius'un karısı ve aynı zamanda İmparatoriçe Theodora'nın sağ kolunun görselidir. Bizans kadın pelerine örnek teşkil etmektedir (tr.frwiki.wiki, 2020). Şekil 1c.'de İmparator Justinyen'in Maiyeti adlı mozaik San Vitale Kilisesinde yer almaktadır. İmparator, halk ve rahipler olmak üzere farklı statüye sahip bireylerin kıyafetlerinin yer aldığı görselde özellikle Justinyen'in pelerini dikkat çekmektedir. (Farthing, 2013, s. 73). Şekil 1d.'de San Vitale Bazilikası'ndaki mozaik görseli İmparatoriçe Theodora ve görevlilerinin kıyafetleri hakkında ipuçları vermektedir (en.wikipedia.org, 2022).

Şekil 2. Farklı Alanlarda Pelerin Kullanımı
Figure 2. Use of Capes in Different Areas

Şekil 2a.'da 17. Yüzyılda Avrupa'yı etkisi altına alan kara veba salgını sebebiyle giyilmeye başlanmış, daha sonra tüm salgın hastalıklardan korunmak için doktorların sürekli kullanmak durumunda kaldığı bir çeşit pelerin örneği görülmektedir (tr.wikipedia.org, 2020). 1900'lü yıllarda orduda ve savaşta trençkota alternatif olarak pelerinler kullanılmıştır. Şekil 2b.'deki görselin Amerikan bayrağını ve orduyu temsilen kullanıldığı bilinmektedir (LÜ, 2019). Şekil 2c.'de Christian Dior markasına ait, Güney Amerika yerli pançosundan ilham alınarak modernize edilen panço pelerin tasarımı görülmektedir (LÜ, 2019). Şekil 2d.'de Givenchy markasına ait Bizans ışıltısı ve şaşaasını yansıtan Madonna'nın pelerini sahne kostümü olarak da pelerin farklı bir alanda da kullanımına örnek teşkil etmektedir (www.vogue.co.uk, 2022).

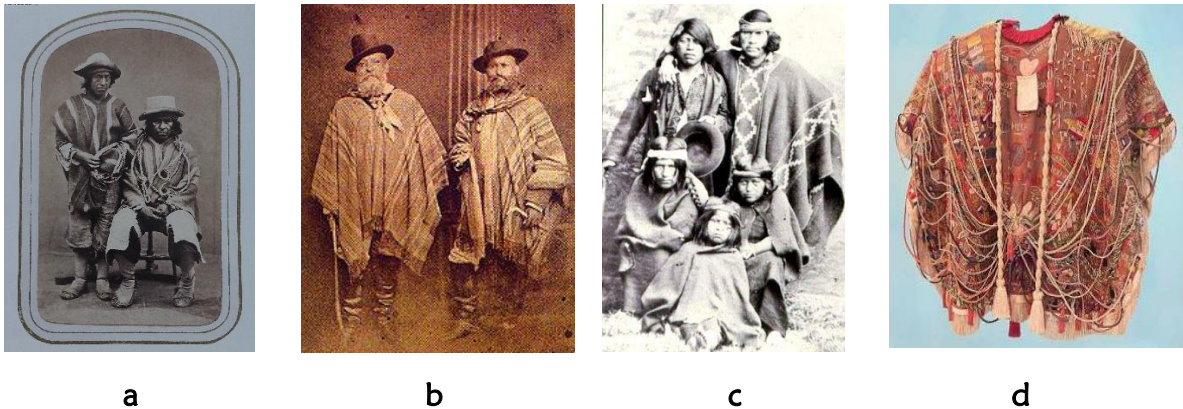
Güney Amerika

Güney Amerika kıtasının yüz ölçümünün çok geniş bir alana yayılması farklı iklim tiplerinin görülmesine neden olmaktadır. Ilıman ve tropik iklimin görüldüğü kıtada çöl soğukları da yaşanmaktadır. Bölgenin bol yağış alması sebebiyle ormanlar bitki türleri açısından çeşitlilik göstermektedir. Bu ormanlar And Dağlarının yamaçlarına uzanır (Arikli, 1981). And Dağlarında yapılan arkeolojik çalışmalarda bulunan kalıntılarda 1530 yılından öncesi dönemlerde tekstil ürünlerine rastlanamamıştır. Yerli halkta erkek giyimi genellikle şapka, diz altı hizasında biten bol pantolonlar ve üzerine panço ile

tamamlanmıştır. Kadın kostümlerinde ise genellikle omuzlara atılan kare “Aguayo” adı verilen kumaş parçası görülmektedir. Aguayolar, sosyal konum, akrabalık ilişkisi, medeni hal gibi mesajlar içeren bir iletişim sembolü olarak benimsenmiştir. İki bin yıl öncesine dayanan Aguoyaların zamanla makinayla üretimi yapılmış, kumaşların üzerine geometrik motifler ve Bolivya sözcüğü işlenmiştir. Günümüzde yerli kadınlar bebeklerini sırtlarında taşımak için Aguoyaları kullanmaya devam etmektedir (Beaule, 2015, s. 63).

Adını bu bölgeden alan And Pançosu, soğuktan korunma amacıyla tasarlanan Güney Amerika yerlilerinin ilk kıyafet örneklerindedir. Panço “baştan geçirilerek giyilen, kol deliği olmayan, pelerine göre daha kısa ve ince kumaşlı üstlük” olarak tanımlanmaktadır (Ermert, 2019). Genellikle pançoların ebatları 1.8*1.4 metre ve kemer ile kullanılmaktadır. Yaşanılan iklim, coğrafi konum gibi etmenler nedeniyle yün, ipek ve keten gibi farklı hammaddelerin kullanımı gerekliliği doğmuştur. And pançolarında hammadde olarak genellikle vicuna yünü tercih edilmiştir. (Fogg, 2014, s. 145). Vicuna yünü, lama ailesine mensup özel hayvansal lifler grubu içerisinde yer almaktadır. Vicunaların lif çapı 10-15 mikron arasında değişmekte olup hayvansal lifler arasında pazar payı en yüksek olan tekstil ürünüdür. Lifin atıklarından ayrıştırılması işleminin elle yapılıyor olması sebebiyle üretim süreci zor ve zahmetli bir süreçtir (Mengüç & Özdil, 2014, s. 40).

Pançoların eski zamanlarda %100 yünden yapıldığı bilinmektedir. Kabile tarihlerinde yaşanan önemli olaylar, hikayeler, mitler ve yırtıcı hayvanların görünüşleri parlak canlı renklerle kumaşa yansıtılmıştır. Endüstrileşmeyle birlikte pançolar keten, triko, pamuk, naylon ve yapağı gibi tekstil hammaddelerinden de yapılmaktadır. Panço çeşitli baskı, desen, motif, doku ve materyaller ile günümüzde modernize edilerek kullanılmaktadır (Fashion decorexpro, 2015-2021). Güney Amerika’ya ait farklı panço örnekleri Şekil 3’de gösterilmektedir.

Şekil 3. Yerli Panço Örnekleri
Figure 3. Local Poncho Samples

Şekil 3a.’da 1800’lü yıllara ait geleneksel çizgili panço giyen iki Amerikalı kovboy yer almaktadır (Fogg, 2014, s. 144), benzer bir örneği de Şekil 3b.’de görülmektedir (diariodeumgauchogrosso.blogspot.com, 2016). Şekil 3c.’de 19.yy’da yaşayan Mapuche

Ailesinin giydiği pañçolar, pañço modelinin yalın örneklerindedir (es.wikipedia.org, 2022). Şekil 3d.'de farklı metaryallerle hazırlanmış etnik süslemelere sahip modern bir kesimde tasarlanan pañço örneği yer almaktadır (allbluesandgreys.blogspot.com, 2015).

Şekil 4. Farklı Materyallerden Pañço Örnekleri
Figure 4. Poncho Examples from Different Materials

Şekil 4.'te günümüz modasına uyarlanmış farklı tasarımcılara ve markalara ait pañço örnekleri verilmiştir. Şekil 4a.'da Christian Dior'un İlkbahar-Yaz 2021 haute couture koleksiyonu arasında yer alan parça etnik desenleriyle modernize bir pañço örneğini bizlere sunmaktadır (www.dior.com, 2021). Şekil 4b.'de Chloé markasının 2016 sonbahar hazır giyim koleksiyonundaki pañço tasarımı, And Pañçosunun kesim özelliğini yansıtmaktadır (Phelps, 2016). Şekil 4c.'de Les Bottes La Franges de'etro adlı markanın 2015 koleksiyonu için hazırladığı pañço modeli yer almaktadır (www.vogue.fr, 2015). Şekil 4d.'de etnik dokuma desenli, örgü pañço örneği gösterilmektedir. Yapılan tasarım ile geleneksel pañço tasarımının ötesinde modern dokunuşlarla pazar payını korumaktadır (best.cheaponline2022.ru, 2022). Şekil 4.'de verilen pañço örnekleri ile klasik And Pañçosunda yer alan püskül, kesim ve motiflerle benzer özellik gösterdiği görülmektedir.

Çoruhlu ve Erdoğan (2020), kutsal figürlerden biri sayılan Bakire Meryem'in resim sanatına konu alan seramik tabak üzerindeki figürlerini incelemiştir. Meryem'in kıyafetleri üzerine odaklanılarak kıyafetlerin isimleri ve örnekleri değerlendirilmiştir. Çalışmada, "Tanrı Anası" olarak kabul edilen Meryem Ana resimlerindeki kıyafet unsurları sanatçının tercihleri ile dönemin modası çerçevesinde şekillendiği saptanmıştır (Çoruhlu & Erdoğan, 2020) Özdemir (2021), yaptığı çalışmada ip/yün eğiren kadın tasvirli seramik örneğini incelemiştir.

Çalışma sonucunda, Bizans resim geleneği ile birleştiren kadın figürünün dokuma aletleri başında görülmesi prestij olarak ifade edilmektedir (Özdemir, 2021). Eroğlu (2018), yaptığı araştırmada Güney Amerika Yerlilerine ait çok sayıda dokuma kumaş örneklerini bulmuştur. Bu örnekler içerisinde kıyafetleri; desen, renk ve kullanılan malzemeler açısından incelemiştir. Sonuç olarak, sade, desen içermeyen, deri tercih

edilirken, süslemede abartıya gidilen kıyafetlerin tercih edildiği gözlemlenmiştir (Eroğlu, 2018).

Bu çalışmada iki farklı kültür olan Bizans İmparatorluğu pelerini ve Güney Amerika yöresel giysisi olan panço eşleştirilmiştir. Bizans saray giyiminin ihtişamıyla süslenmiş pelerinleri ile Güney Amerika yerlilerinin mevcut imkânlarının kısıtlı olması sebebiyle işlevselliği ön planda tutularak kullanılan, tek parça kumaştan oluşan panço ile arasındaki tezatlıklar birleştirilerek güncel bir tasarım ürünü ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

2. Yöntem

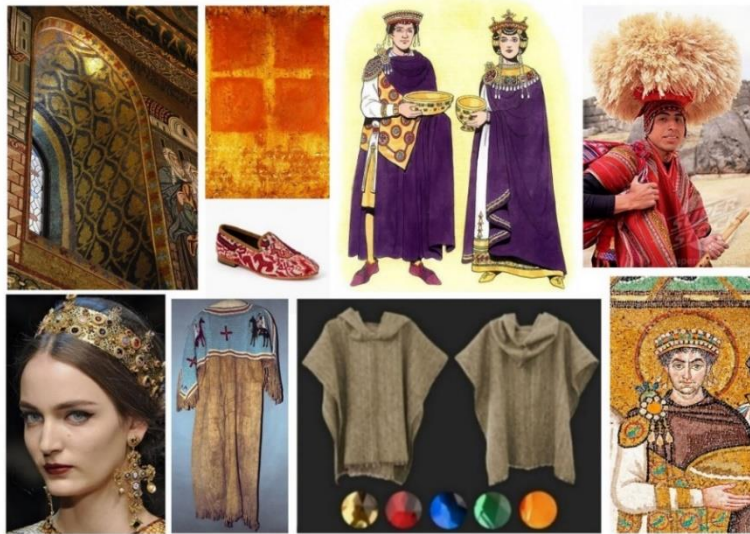
Çalışmada uygulanan nitel araştırma yöntemi temeline dayanan literatür taraması yapılmıştır. Kültür, kültürlerarası etkileşim, Bizans İmparatorluğu ve pelerini, Güney Amerika And Dağları ve pançosu hakkında bilgi ve görseller elde edilmiştir. Araştırmanın ikinci kısmını oluşturan yaratıcı uygulama temelli tasarım araştırması yöntemi ile pelerin ve panço özellikleri göz önüne alınarak yeni bir ürün tasarımı aşamalarıyla gerçekleştirilmiştir.

3. Tasarım Aşamaları

Yapılması planlanan kıyafet tasarımında, hikâye-renk panosu, eskiz çizimi, artistik çizim, teknik çizim, kalıp açılımı, mood board ve dikim işlemi sırasıyla takip edilmiştir. Yapılan tüm tasarım aşamaları görsellerle desteklenerek verilmiştir.

Hikâye ve Renk Panosu

Seçilen tasarımın temasını belirleyen ve özetleyen görseller tasarıma kılavuzluk eden hikâye ve renk panosu Şekil 5.'de verilmiştir.

Şekil 5. Hikâye ve Renk Panosu

Figure 5. Story and Color Board

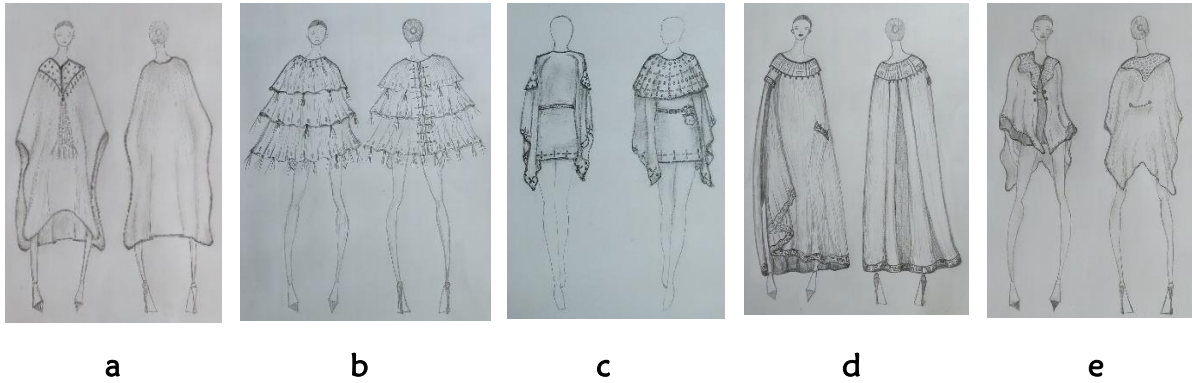
Kıyafetin süslemelerinde, Bizans giyim kuşamındaki değerli taş ve mücevherlerinin yoğunluğundan ve süslemelerinden esinlenilmiştir. Hikâye ve Renk Panosunda görseli verilen mor pelerinin yaka kısmındaki robadan etkilenerek yeni oluşturulan tasarımın robası üzerine süslemeler eklenmiştir. Kırmızı ve yeşil taşlar ile haç şekli verilerek Bizans ve Hristiyanlığın geleneksel sembolü yansıtılmıştır.

Haç sembolü İsa'nın çarmıha gerilmesini simgelemektedir. Hristiyanlık inancının tamamını kapsayan bu simge, ölüme ve imparatorun düşmanlarına karşı zaferini temsil niteliğindedir. "Haç Kültü ise, resmi olarak 312 yılında, imparator Büyük Constantin'in Milvian köprüsündeki savaş sırasında gördüğü rüyadan sonra ve annesi Helena'nın Kudüs Patriği Makarios ile Gerçek Haç'a ait parçaları Kutsal Topraklar'da bulması ile başlamıştır. Bundan sonra Haç Kültü daha da önem kazanmıştır" (Koçyiğit, 2018, s. 111).

Pançonun Güney Amerika'da yaygın olan yalın şekilde kullanımı ele alınarak Bizans'ın şatafatıyla birleştirilip, zıtlıkların uyumundan bir tasarım ürünü oluşturulmuştur. Tasarımda kullanılacak renkler, Bizans kıyafetlerindeki mücevher renkleri olan sarı, kırmızı, mavi, yeşil ve turuncudur. Bu kültürü yansıtan değerli madenlerden altın rengi metalik sarı olarak tasarımda yer verilmiştir. Hikâye ve renk panosu "Adobe Photoshop CS6" programı kullanılarak oluşturulmuştur.

Eskiz Çizim

Tasarımı yapılması düşünülen temaya uygun kültürlerle uyumlu 5 adet eskiz çizimi Şekil 6.'da verilmiştir. Taslak çizimi olarak da bilinen eskiz çizimi, tasarımının son halinden önceki ve çizimin temel hatlarını oluşturmaktadır.

Şekil 6. Eskiz çizimleri
Figure 6. Sketch Drawings

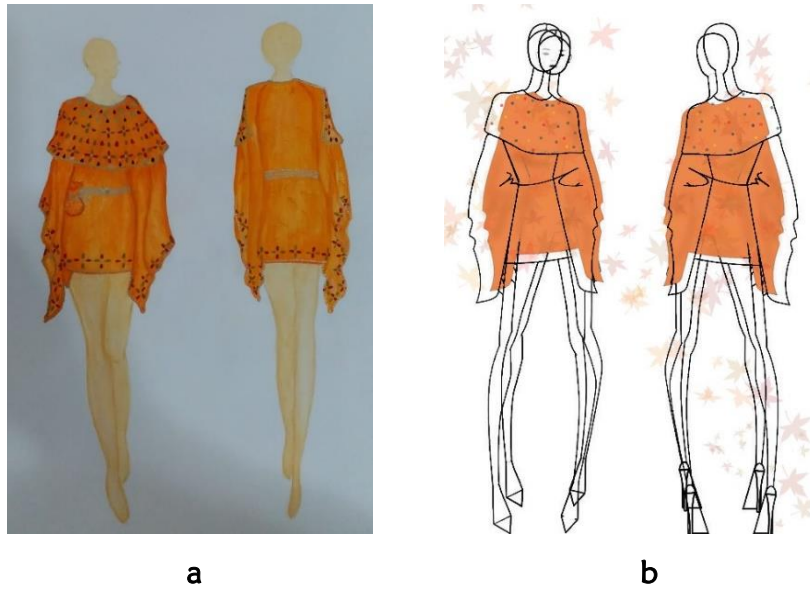
Etnik Güney Amerika And Pançosu ile Bizans İmparatorluğu'nun ihtişamlı kıyafetleri konusunda yapılan araştırmalar neticesinde elde edilen bulgularla 5 adet eskiz çizimi ön ve arka olarak çizilmiştir.

Şekil 6a.'da verilen eskiz çiziminde Güney Amerika giyim özellikleri ön plandayken, Şekil 6b.'de modern ve etnik stil sentezlenmiştir. Şekil 6d.'de Bizans İmparatorluğu'nun temel giysi yapısını oluşturan pelerin tasarımı ile süslemeleri ön plandadır. Şekil 6e.'de ise

yöresel kıyafet özelliklerini barındıran panço stili hâkimdir. Bu çalışmada, Şekil 6c.'de iki kültürün giyim özelliklerini eşit miktarda yansıttığı düşünülen tasarımın ürüne dönüştürülmesine karar verilmiştir. Tasarımın roba kısmı Bizans Dönemi kıyafetlerini ve süslemelerini temsil ederken, boyundan geçirilen şekilde tasarlanması, kemer kullanımı ve midi boya sahip olması ile de Güney Amerika And Pançolarına bir gönderme yapılmıştır.

Artistik Çizim

Eskiz çizimler arasından temayı en iyi yansıtan tasarımın elde ve dijital platformda teknik ve estetik bilgiyi içeren artistik çizimi (Jones, 2013, s. 105) yapılarak renklendirilmiştir (Şekil 7.).

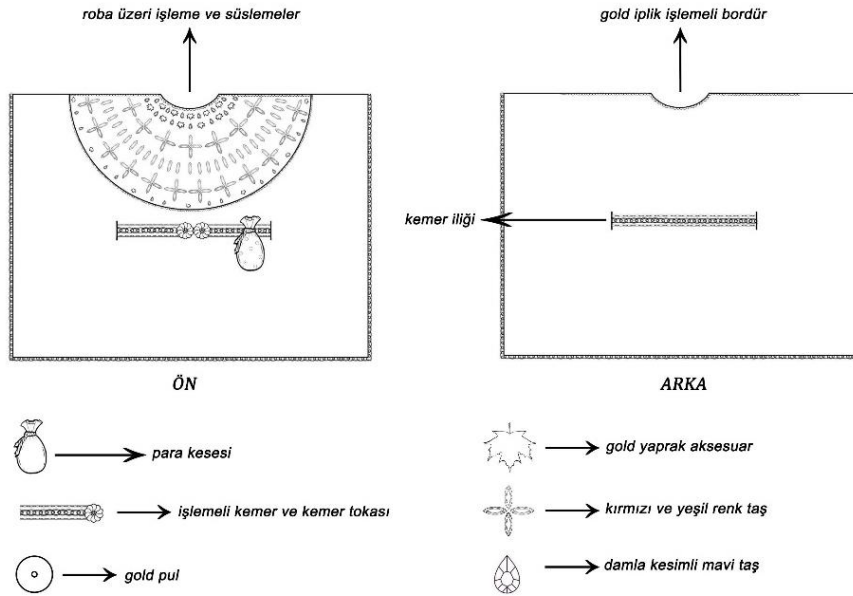
Şekil 7. Artistik Çizim
Figure 7. Artistic Drawing

Şekil 7a.'da A3 boyutunda, 165 gr. Schoeller resim kâğıdı üzerine el çizimi yapılan tasarımın renklendirmesi için sulu boya tekniği kullanılmıştır. Zemini suluboya kullanılarak boyanan çizimde, seçilen kumaşın rengine en yakın tonu yakalayabilmek adına sarı ve kırmızı renk karışım yapılarak hazırlanmıştır.

Gölgelendirme yapmak için zemin renginin koyu ve açık tonları kullanılmıştır. Gölgelendirmelerde net görünüm sağlamak için kuru boya kalemleri kullanılmıştır. Üzerindeki işlemelerin ve metal süslerin gösterilmesinde “Metal line-deco” marka 0.7 uçlu gold simli kalem kullanılmıştır. “Micro” marka roller kalem ile kırmızı, mavi ve yeşil renkteki süs taşları renklendirilmiştir. Şekil 7b.'de yapılan tasarım “Adobe Illustrator” ve “Adobe Photoshop CS6” programında hazırlanmıştır.

Teknik Çizim

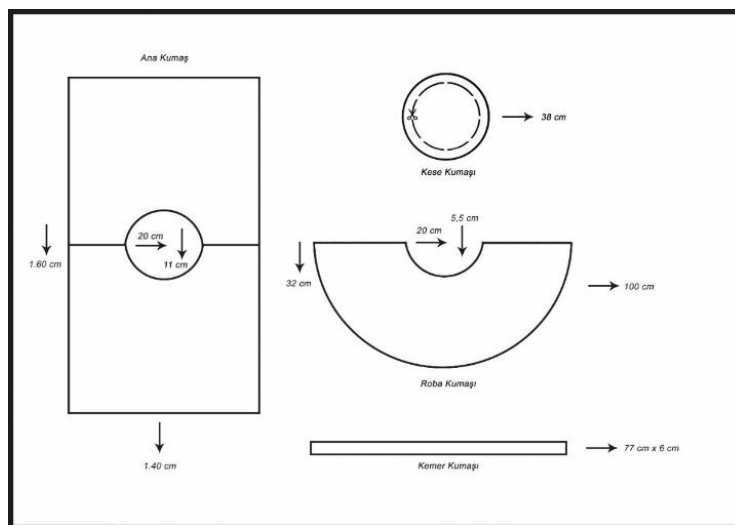
Teknik çizim, üretimi yapılacak tasarımın tüm ayrıntıların gösterilmesi amacıyla yapılan çizimdir. Şekil 8.'de dikim aşamasına yardımcı olmak adına oran ve detayların belirtildiği teknik çizim verilmiştir.

Şekil 8. Teknik Çizim
Figure 8. Technical Drawing

Kalıp Açılımı

Üretimi yapılması planlanan kıyafetin, stil ve dikiş çizgilerini belirten iki boyutlu kumaş üç boyutlu giysi haline getirebilmeyi sağlayan kalıp Şekil 9.'da verilmiştir (Jones, 2013, s. 184).

Şekil 9. Kalıp Açılımı
Figure 9. Mold Expansion

“Adobe Photoshop CS6” programında kalıp açılımı yapılmış ve kumaş ölçüleri belirtilmiştir. Ana kumaş parçası için boyu 1,60 cm, eni 1,40 cm olan dikdörtgen bir parça çizilmiştir. Yarım daire şeklindeki roba için kesilen kumaşın ölçüleri; 32x100 cm olacak şekilde çizilmiştir. Kemer için kesilen kumaşın ölçüleri 77x6 cm’dir. Yaka oyuntusu olarak 5,5 cm, yaka genişliği için 20 cm ölçüler ile çizilmiştir. Kemere monte edilecek para kesesi için 38 cm çapında bir daire çizilerek, kesenin ağzına geçirilecek ip için dairenin dış kısmından aşağı 5 cm içeriden, yaklaşık 4’er cm aralıklarla kesikler açılmıştır.

Mood Board

Tasarımın ilham kaynağı olarak seçilen kültürlerin görsellerinin de içinde bulunduğu Mood Board Şekil 10.’da verilmiştir.

Şekil 10. Mood Board
Figure 10. Mood Board

Mood Boardun sağ ve sol üst köşelerinde yer alan taşlı görseller tasarımı yapılan üründe kullanılan taşlarla benzerlik göstermesi nedeni ile tercih edilirken, turuncu mozaik çalışması ve gökyüzü görseli hazırlanan ürünün rengini temsil etmektedir. Üst orta kısımda yer alan görsel Orta Bizans Dönemi’nden kalma Pantokrator İsa adlı mozaik çalışması Bizanslıların simetri ve hiyerarşiye bağlılığını göstermektedir (Farthing, 2013, s. 78).

Şekil 10.’da, farklı dönemlerde çeşitli kumaş, renk, desen ve stillerle hazırlanmış etnik panço modelleri yer almaktadır. Bizans kültürünün zengin süslemeleri ve mozaiklerinden ilham alan bu tasarımda kullanılan ürün ve eserlerin görselleri bir araya getirilmiştir. Mood Boardun hazırlanmasında “Adobe Photoshop CS6” programı kullanılmıştır.

Tasarlanan Model

Tasarımı ve dikimi gerçekleştirilmiş kıyafetin ön, arka ve yandan görünümü Şekil 11.'de verilmiştir.

Şekil 11. Tasarlanan Kıyafet
Figure 11. Designed Outfit

Bizans İmparatorluğu'nda sık kullanıldığı görülen canlı renkler ve şatafatlı süslemelerden yola çıkılarak, turuncu renk bir kumaş ile renkli boncuklar tercih edilmiştir. Panço, en ilkel dönemde uygulandığı gibi sadece başın geçmesi gereken kısım kesilerek yaka oyuntusu verilmiştir. Tasarımın tüm kenarları simli ip kullanılarak tığ işi kenar süslemesi yapılmıştır. Bizans giyim kuşamında pelerinlerin ön yaka ve omuz kısımlarında kullanılan süslemelerden esinlenilmiştir. Panço üzerine süslemeli bir roba parçası ilave edilmiştir. Roba parçası bedene simli gold iplik kullanılarak tığ ile birleştirilmiştir. Bel kısmında bulunan kemer kendi kumaşından yapılmış olup üzerine üç sıra zincir işleme uygulanmıştır. Ortada bulunan süslemede 6 katlı gold simli ip ile işlenen zincir, kenar kısımlarında ise tek kat işlenen zincirler bulunmaktadır. Kendi kumaşından hazırlanan kemer metal taşlı kemer tokası ile birleştirilmiştir. Daire şeklinde kesilen kumaş, para kesesi olarak tasarlanmış olup üzeri gold pullarla bezenmiştir. Bizans mozaiklerinden esinlenilerek tasarımının kenar süslemeleri yapılmıştır.

Sonuç

Farklı kültürler Dünya üzerinde değişik kıyafetlerin ortaya çıkmasını neden olmuştur. Dünyada bulunan farklı iklim ve coğrafyalar insanların yaşamlarını her yönden etkilemiştir. Giyim de bu alanların başında gelmektedir. İçinde bulunulan hava şartları üretilen ham maddeyi ve oluşturulan ürünleri etkilemektedir. Çalışmamıza esas aldığımız Güney Amerika And Dağları'nda tropikal iklime tezat olarak soğuk havanın hâkim olduğu dağ iklimi görülmektedir. Dağ iklimine uygun soğuk havaya karşı çoğunlukla ham madde olarak vicuna yünü tercih edilmektedir. Güney Amerika yerlilerinin giyim kültürünü yün elyafından üretilmiş panço yansıtmaktadır. Tasarıma yön veren bir diğer

uygarlık Bizans İmparatorluğu'nun giyim kültürüdür. Özellikle üst sınıfın sahip olduğu ihtişamlı kostümler, halkın da ilgisini çekmiş olup kendi kıyafetlerinde de üst sınıfın kullandığı değerli maden ve süslemelerden etkilenecek şekilde taklitlerini yapmalarına neden olmuştur. Farklı kültürlerin birleşmesinden oluşan tasarım sonucunda en lüks yaşamı temsil eden Bizans İmparatorluğu ile yegâne varlığı panço olan Güney Amerika yerli halkının tezat yaşamı incelenerek bir tasarım ürünü ortaya çıkarılmıştır. Sonuç olarak, sadece tek parça kumaş ile giyinme ihtiyacımızı karşılayabilecekken günümüz tüketim toplumunun istekleri doğrultusunda çeşitli tasarım ihtiyacının ortaya çıktığı görülmüştür. Gelişen ekonomik şartlar ve yaşanan coğrafya insanların giyim kültürü üzerinde etkili olan başlıca unsurları oluşturmaktadır. Ayrıca bu tasarım ile farklı kültürler üzerine çalışma yapan akademik ve sektör çalışanları için kaynak teşkil edeceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akdemir, Ü. (2018). Bizans İmparatorluğunda Sosyal Hayat İçerisinde Kadının Konumu. Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.
- allbluesandgreys.blogspot.com. (2015). <http://allbluesandgreys.blogspot.com/> adresinden alındı
- Arıklı, E. (1981). Gelişim Büyük Coğrafya Ansiklopedisi (Cilt 5). İstanbul.
- Beaule, C. (2015). Andean clothing, gender and indigeneity in Colonial Period Latin America. *Critical Studies in Men's Fashion*, 2(1), 55-73.
- best.cheaponline2022.ru. (2022). <https://best.cheaponline2022.ru/content?c=poncho%20tekk&id=18> adresinden alındı
- Çoruhlu, T., & Erdoğan, A. (2020). Bizans Dönemi Duvar Resimlerinden Örneklerle Bakire Meryem'in Giyim-Kuşamı. *Antakiyat Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 3(1), 44-46.
- Demir, E. (2012). Giyimde Kültürlerarası Etkileşim Olgusu. İstanbul: Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tekstil Anasanat Dalı.
- Dereboy, E. J. (2012). Tablolarla Kostüm Tarihi. Ankara: Güzel Sanatlar Merkezi Stilistik Kursu Ltd. Şti. Yayınları.
- diariodeumgauchogrosso.blogspot.com. (2016). <http://diariodeumgauchogrosso.blogspot.com/2016/06/gauchos-de-antigamente.html?spref=pi>. adresinden alındı
- en.wikipedia.org. (2022). https://en.wikipedia.org/wiki/Basilica_of_San_Vitale adresinden alındı
- Ermert, E. (2019). Ansiklopedik Giyim-Kuşam ve Moda Sözlüğü. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Eroğlu, M. A. (2018). Kızilderililer ve Kıyafetler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(3), 1677-1694.
- es.wikipedia.org. (2022). https://es.wikipedia.org/wiki/Pueblo_mapuche adresinden alındı
- Farthing, S. (Dü.). (2013). Sanatın Tüm Öyküsü. Hayalperest Yayınevi.
- Fashion decorexpro. (2015-2021). <https://fashion-tr.decorexpro.com/poncho/meksikanskoe/> adresinden alındı
- Fischel, A., Baggaley, A., O'Hara, S., Sturgeon, A., Gersh, C., & Khurana, A. (Dü.). (2013). Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi. (D. Özen, Çev.) İstanbul: Kaknüs Yayınları.

- Fogg, M. (Dü.). (2014). *Modanın Tüm Öyküsü*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Haviland, W. A., Prins, H. E., Walrath, D., & McBride, B. (2008). *Kültürel Antropoloji*. İstanbul: Kaknüs Yayıncılık.
- Hodge, S. (2018). *Sanatın Kısa Öyküsü*. (D. Öztok, Çev.) İstanbul: Hep Yayınevi.
- Kliutsevskaya, A. (2015). *The Byzantine Motifs In Clothing*, (s. 582-582).
- Koçyiğit, O. (2018). *Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi Bizans Dönemi Maden Haçları*. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 35(2), 110-121.
- LÜ, D. S. (2019). *pressreader*. *pressreader.com*: <https://www.pressreader.com/turkey/marie-claire-turkey/20191001/281565177495330> adresinden alındı
- Mengüç, G. S., & Özdil, N. (2014). *Özel Hayvansal Lifler*. *Tekstil Teknolojileri Elektronik Dergisi*, 8(2), 30-47.
- Özdemir, Y. (2021). *Anadoluda Bizans- Selçuklu Sanatsal Etkileşimini Yansıtan Bir Örnek: İp/Yün Eğiren Kadın Tasvirli Seramik*. *Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi*, 22, 28.
- Phelps, N. (2016). *www.vogue.com*. <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2016-ready-to-wear/chloe> adresinden alındı
- stringfixer.com*. (tarih yok). 2022 tarihinde <https://stringfixer.com/tr/Mosaics> adresinden alındı
- Tez, Z. (2021). *Tekstil ve Giyim Kuşam Sanatının Kültürel Tarihi*. İstanbul: Doruk Yayıncılık.
- tr.frwiki.wiki*. (2020). https://tr.frwiki.wiki/wiki/Antonina_%28patricienne_byzantine%29 adresinden alındı
- tr.wikipedia.org*. (2020). https://tr.wikipedia.org/wiki/Veba_doktorlar%C4%B1_taraf%C4%B1ndan_giyilen_k%C4%B1yafetler adresinden alındı
- Türk Dil Kurumu. (2019). *Türk Dil Kurumu*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- www.dior.com*. (tarih yok). https://www.dior.com/en_int/fashion/womens-fashion/haute-couture-shows/spring-summer-2021-haute-couture-collection adresinden alındı
- www.vogue.co.uk*. (2022). <https://www.vogue.co.uk/gallery/madonna-super-bowl-performance-vogue-givenchy-costumes> adresinden alındı
- www.vogue.fr*. (2015). <https://www.vogue.fr/mode/les-shoes-de-la-semaine/diaporama/les-bottes-franges-detro/19656> adresinden alındı